

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

А.ДАБЫЛОВТЫҢ «БАХАДЫР» ДӘСТАНЫНДА ФРАЗЕОЛОГИЗМ ҚОЛЛАНЫЛЫҢ ӨЗГЕШЕЛИГИ

Нуржамал Караматдинова

Қарақалпақ мәмлекетлик университети ассистенти

Аннотация:

Лексикамыздың ең бир бай қатламы есапланатуғын турақлы сөз дизбеклерин әдебиятымызда көплек ушыратамыз. Фразеологизмлер тилимизде көбинесе аўыспалы мәниде қолланылып, әдебий образларды сўўретлеўде оның стильлик көркемлигин арттырады. Биз бул мақаламызда қыссахан, шайыр А.Дабыловтың «Бахадыр» дәстанындағы фразеологизмлердин қолланылығ өзгешелигине тоқтап өтемиз. А.Дабылов дөретпелери мысалларда анализ етилди.

Таяныш сөзлер: фразеологизм, лексика, сөзлик қурам, стилистика, көркем текст, синоним, вариант, эмоционал-экспрессивлик.

Басқа түркий тиллери сыяқлы фразеологизмлер, қарақалпақ тил билиминде де айрықша орынға хәм фразеологиялық қатарларға оғада бай. Фразеологиялық сөз дизбеклери таяр пүтин бир бирлик сыпатында қәлиплескенликтен оның пүткил қурылысына турақлылық тән. Бундай турақлылық оның жеке компонентлери арасында да, хәр бир компоненттин бир-бири менен байланысығ формасында да көринеди. Хәр қандай орынсыз өзгерислер улыўма мәниниң бузылыўына алып келеди. Лексикамыздың ең бир бай қатламы есапланатуғын турақлы сөз дизбеклерин әдебиятымызда көплек ушыратамыз. Фразеологизмлер тилимизде көбинесе аўыспалы мәниде қолланылып, әдебий образларды сўўретлеўде оның стильлик көркемлигин арттырады. Сонлықтан да, көркем шығармаларда кеңнен қолланылады. Бул бойынша Акад. В.В.Виноградов тил адамлардың турмыс хызметине байланыслы хәр қыйлы функцияларды атқарады. Тилдин ең әхмийетли жәмийетлик функциялары мыналардан ибарат: 1)сөйлесиғ (общение), 2)хабарлағ (сообщение), 3)тәсир етиғ (воздействие) усындай функцияларды атқарығ ушын тарийхый раўажланығда тилдин айырым бөлшеклери сыпатында олардың өзине тән болған айрықша лексика-фразеологиялық,

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

гейпара морфологиялық қураллары қәлиплеседи. Тилдеги бундай бөлшеклер тилдің функциональ стильлери деп аталады[1.6].

Көркем шығармалар тилиндеги фразеологизмлерди үйрениў бойынша бир неше түркий тиллеринде изертлеўлер «Фразеологизмлердин көркем әдебиятта қолланылыўы» [2], атлы монографиясы, «Абдулла Қаххорнинг фразеологик новаторлиги» [3], Т.Қайыпбергеновтың «Қарақалпақнама», «Қарақалпақ дәстаны» шығармаларының өзбекше аўдармасында фразеологизмлердин өзине тән өзгешеликлер, И.Юсупов шығармаларының фразеологизмлердин стильлик хызметлери бойынша диссертациялар қорғалды.

Белгили жазыўшы хәм шайырларымыз да шығарма дәретиўде фразеологиялық сөз дизбеклерине, нақыл-мақалларыға сүйенеди. Себеби, олардың лексика-семантикалық өзгешеликлери шығарма дәретиў барысында автордың имканиятларын толық ашып бере алады.

Биз бул мақаламызда қыссахан, шайыр А.Дабыловтың «Бахадыр» дәстанындағы фразеологизмлердин қолланылыў өзгешелигине тоқтап өтемиз. Аббаз Дабылов шығармаларында фразеологизмлердин шеберлик пенен, шығарма тилинің қунлылығын асырыў ушын қолланылғанын көриўге болады. Мысалы:

–Азат аға, **қулағың сал** сөзиме,
Бир ысық көриндин мениң көзиме,
Сарғыш енипти деп айттың жүзиме,
Айтқаның дурыс, кемелип жүр мәдарым.(133-бет)

Бул берилген қатардың өзінде хәр бир қатарында “қулақ салыў” – тыңлаў, “көзине ысық көриниў” – жақын көриў, таныў, “жүзине сарғыш ениў” – қартайыў, солыў, қыйналыў мәнилери беретуғын турақлы сөз дизбеклери қолланған.

–Ата, малсызбедиди мени сатқандай,
Қуўанасаң **жерден алтын тапқандай**,
Бир саразбан жүрегимди шаққандай,
Ишимди ашытты отырсам, турсам.(140-бет)

Жоқарыда келтирилген қатарда тилде таяр түринде ушырасатуғын «жерден жети қоян тапқандай», «ишин жандырыў» фразеологизмлерине азы-кем өзгерис киритип «жерден алтын тапқандай», «ишин ашытыў» түринде қолланғанын көремиз.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Шайыр шығармаларында фразеологизмлер түрлі көринисте ушырасады, айырым турақлы сөз дизбеклериниң компонентлериниң орын тәртиби сақланған халда гезлесе, айырымларында орын тәртибиниң алмасыўы, компонентлериниң бири түсирилип қолланылыўы яки болмаса сөз қосылып қолланылыўы сыяқлы шайырдың шеберлигинен келип шығып өзгерислерди ушыратыў мүмкин. Мысалы:

Қысқа жип келмей гүрмеўге,

Неше сапар жыладың(114-бет)

Жалынлай шығады иштен хәуирим,

Ләрзем алып езилип тур баўырым...(113)

Бир түри бар қызлардың,

Алты барып, бес қайтып,

Талайын көрген есиктин

Сақлан, балам солардан...(120-бет)

Жоқарыдағы қатарларда «қысқа жип гүрмеўге келмеў», «баўыры езилиў», «Есик көрген» турақлы дизбеклериниң компонентлери автордың шеберлиги менен шығарманың көркемлигин асырыў хәм поезиялық шығарма талапларына сәйкеслендириў мақсетинде азлы-кем өзгериске ушырағанын көриўимизге болады. Бул болса шығармадағы персонажлардың характерин, сол ўақыттағы кеўил-кейпиятын оқыўшыға тәсирли жеткерий хәм ўақыяларды бир-бири менен байланыстырыўда әҳмийетли рол атқарып тур.

Фразеологизмлердиң ең қурамалы түри болған еки компонентли фразеологизмлер бойынша қарақалпақ тил билиминде илимпаз Г.Айназарованың кандидатлық диссертациясы жақланды. Мийнетте теңлес еки компонентли фразеологизмлер лексикалық хәм грамматикалық өзгешеликлерине тоқтап өтилген (6). Бундай өзгешеликке ийе теңлес еки компонентли фразеологизмлер А.Дабыловтың «Бағадыр» дәстанында да ушыратамыз:

Әкем өлип мен табалмай дүня-мал,

Харамнан пышық жоқ, таўықтан хадал.(134-бет)

Шынаргүл үйге келсем дүзим жоқ,

Дүзге келсем үйим жоқ,

Келин алып жумсаўға,

Қатты-күшли күйим жоқ...(116-бет)

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Бунда биринши мысалда халқымызда «ҳарамнан жоқ пышығы, ҳадалдан жоқ таўығы» теңлес еки компонентли фразеологизми орын-тәртиби өзгертилип қолланған. Екинши берилген мысалда болса «үйге келсем дүзим жоқ, дүзге келсем үйим жоқ» түріндеги теңлес еки компонентли фразеологизми бунда бир баласы менен жесир қалған Шынарғүлдің турмыслық жағдайы, жоқшылықтан қолы узармай шеккен азаптары дәл туўра мәнидеги сөзлер менен емес «үйге келсем дүзим жоқ, дүзге келсем үйим жоқ» деген бир ғана теңлес еки компонентли фразеологизм арқалы тәсирли түрде ашып берилген. «Фразеологизмлерди жасаўшының өз қәжетине сай таңлап, жаңғыртып қолланылыўы оның ой-пикирине эстетикалық талғамына, жәмийетлик-сиясий, философиялық көз қарасына сәйкес болып келеди» [7.54]. Ҳақыйқатында да, А.Дабылов «Баҳадыр» дәстанында фразеологизмлер көркемлик қунын, образлылық имканиятлары менен шебер қолланған шайыр екенлигинен дәрек береді.

Фразеологизмлердің және бир дыққатқа ылайық жери, олар шығарма тилине миллий характер бере алады. Себеби, турақлы сөз дизбеклериниң баслы сыпатларының бири бир тилден екинши тилге сөзбе-сөз аўдармаланбаўы. Фразеологизмлер халықтың тарийхый раўажланыўы дәуиринде пайда болып жәмийет санасына сиңген. Мине, усындай фразеологизмлер шайыр А.Дабылов шығармаларының тилин де миллийлик пенен безей алған. Тилимиздиң гөззаллығын тәмийинлейтуғын фразеологизмлер де қарым-қатнас жасаў процесинде пикиримизди өткир, тәсирли хәм образлы етип жеткерип бериўде гиреўли хызмет етеди.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЯТЛАР

1. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. Москва, 1963, -Б.6
2. Қожахметова Х Фразеологизмдердің көркем әдебиетте қолданылыўы. - Алматы, 1972.
3. Кучкартаев И. Фразеологическое новаторство Абдулла Каххара: Автореф. дисс.. канд. фил. наук. – Ташкент, 1965.
4. Абдуллаев Ш.Д. Таржима асарларида фразеологизмлар семантикаси. (Т.Қайипбергенов асарларининг ўзбекча таржимаси асосида): Филол. фан. номз. дисс... автореф. – Тошкент, 2006.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

5. Қожахметова Х. Фразеологизмдердің көркем әдебиетте қолданылыуы.- Алматы, 1972, - Б.54,58
6. Юсупов К.А. Қарақалпақ әдебиетін оқыту методикасы. Сабалық. – Ташкент: Sano-standart, 2018. – 21 б.т. – 336 б.
7. Юсупов К.А. Академиялық лицейлерде қарақалпақ әдебиетін оқыту методикасы. Монография. – Нөкис: Қарақалпақстан, 2019. – 7 б.т. – 112 б.
8. Юсупов К.А. Академик лицейларда қарақалпақ адабиетини үкитиш методикаси (педагогика фанлари доктори (DSc) диссертацияси автореферати). – Нөкис, «Miraziz Nukus», 2021. – 4 б.т – 66 бет.
9. Юсупов К.А. Көркем шығармалардың мазмунини үйрениу методикасы. Оқыу қолланба. – Ташкент: Yosh avlod matbaa, 2021. – 23,75 б.т. – 380 б.
10. Юсупов К.А. Қанигелик һәм педагогикалық әмелият. Оқыу қолланба.– Нөкис: Ilimpaz, 2021. – 3.75 б.т. – 60 б.
11. Yusupov KA Arnawlı pánlerdi oqıtıw metodikası. sabaqlıq. – Tashkent: INNOVATSIYA-ZIYO, 2022. – 19 б.т. – 304 б.
12. Қарақалпақ әдебиетін оқыту технологиялары. Оқыу қолланба. – Ташкент: INNOVATSIYA-ZIYO, 2022. – 9.3 б.т. – 144 б.
13. Юсупов К.А. Ш.Сейтов прозасын таллау усыллары. (Методикалық қолланба). – Нөкис, «Miraziz Nukus», 2017. – 4 б.т. – 64 бет.
14. Юсупов К.А. Академиялық лицейлерде қарақалпақ әдебиетін сабақтан тыс жұмыслар арқалы үйрениудин илимий методикалық мәселелери. (Методикалық қолланба). – Нөкис, «Miraziz Nukus», 2018. – 5 б.т. – 80 б.
15. Konis A. Yusupov. Studying Forms of Teaching Karakalpak Poetry at Academic Lyceums. Eastern European Scientific Journal. Germany. Ausgabe, 3-2018. 72-75.
16. Konis A. Yusupov. Studying Karakalpak Poetry in Academic Lyceums by Various Methods in Class. Eastern European Scientific Journal. (ISSN 2199-7977). Germany. 1-2019. 83-85.
17. Yusupov K.A. Scientific and theoretical foundations of teaching Karakalpak literature at academic lyceums // Journal of Critical Reviews. (ISSN 2394-5125). – Vol 7, Issue 7, 2020. – №1. – P.P. 349-354 (<https://www.scopus.com/sourceid/21100920227>).
18. Yusupov K.A. Akademik litseylarda qoraqalpoq adabiyoti // Til va adabiyot ta'limi. – Тошкент, 2020. – №6. – Б. 40-41 (13.00.00. №8).
19. Yusupov K.A. Methods of teaching literary material at academic lyceums according to the program // Academicia. An International Multidisciplinary

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Research Journal (India). (ISSN: 2249-7137). – Vol. 10 Issue 5, 2020. – P.P. 1628-1634 (Impact Factor: SJIF 2020= 7,13).

20. Yusupov K.A. Curricula for teaching karakalpak literature. // *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal* <https://saarj.com>. Academicia ISSN: 2249-7137 Vol. 11, Issue 5, May 2021, Стр. 1069-1074. Impact Factor: SJIF 2021 = 7.492, 10.5958/2249-7137.2021.01525.1

21. Yusupov K.A. Scientific and methodological problems of studying karakalpak literature. // *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)* <https://www.tarj.in>. ISSN: 2278-4853 Vol 10, Issue 5, May, 2021. Стр. 585-590. Impact Factor: SJIF 2021 = 7.699. 10.5958/2278-4853.2021.00451.1

22. Юсупов К.А. Изучение творчества Чингиза Айтматова в академических лицах // *Til va adabiyot ta'limi*. – Тошкент, 2021. – №7. – стр. 52-53 (13.00.00. №8).

23. Yusupov K.A., Seytjanov J.E. Problems of artistic psychologism in Karakalpak prose. *Philosophical Readings XIII.4 (2021)*, pp.2054-2060.2054 10.5281/zenodo.5584439. Info@philosophicalreadings.org

24. Юсупов К.А. Научно-методических основы преподавания каракалпакской литературы. *International Scientific Journal Theoretical & Applied Science* p-ISSN: 2308-4944 (print) e- ISSN:2409-0085 (online) Year: 2021 Issue: 11. Pp. 362-371. <http://T.Science.org>.

25. Юсупов К.А. Педагог шайыр лирикасы ҳам тәлим-тәрбия мәселелери // *Ilm ha'm ja'miyet*. Нукус давлат педагогика институти журналы. – Нукус, 2021. – №4. – Б. 100-102.

26. Юсупов К.А. Өсербай Әлеуовтың лирикасын үйрениў. «Әмиўдәрья» журналы, 2021, – №4, – Б. 63-68.

27. Юсупов К.А. Развитие устной культуры учащихся на уроках литературы // *Til va adabiyot ta'limi*. – Тошкент, 2022. – №1. – Б. 70-71

28. Yusupov K.A. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida qoraqalpoq adabiyotini o'qitish masalalari // *Til va adabiyot ta'limi*. – Тошкент, 2022. – №2. – Б. 17-18 (13.00.00. №8).

29. Yusupov K.A. Teaching students the methods of artistic depiction in Karakalpak prose. // *Journal of Hunan University (Natural Sciences)*. Vol. 49. No. 04. April 2022. Page - 590-603.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

30. Yusupov K.A. Methods of selection of Karakalpak Novels. // Journal of Positive School Psychology. (Scopus) Volume. 6, No. 4 (2022). Page - 26-30. ISSN: 7152-7159.

31. Yusupov K.A. Learning Discussing the Epic Novels. // Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching. Volume 7 I March 2022. Page - 26-30. ISSN: 2795-739X.

32. Юсупов К.А. Обучение основам письменной речи учащихся. // «PEDAGOGS» international research journal. Volume-7, Issue-1, April-2022. – Стр. 176-181.

33. Yusupov K.A. Theoretical foundations of teaching Karakalpak literature. // GALAXY international interdisciplinary research journal (GIIRJ). ISSN (E): 2347-6915. Vol. 10, Issue 5. May, (2022). PP. 210-216.

34. Yusupov K.A. Qoraqalpoq adabiyotini ўqitish masalalari // Journal of new century innovations. (WSRjournal.com), Volume - 5, Issue - 6. May, (2022). PP. – 113-122.

35. Юсупов К.А. Изучение произведений писателя на уроках литературы // Международный научно-образовательный журнал «Образование и наука в XXI веке». Выпуск №26 (том 4), май, 2022. – Стр. 196-201.

36. Yusupov K.A. Methodologu for analyzing iyrical works in literature lessons. // Miasto Przyszłości. (**Impact Factor: 9.2**). Vol. 26 (2022). Page - 200-208. ISSN: 2544-980X.

37. Юсупов К.А. Изучение творчества С.Мажитова в школе. //V Международный журнал научных исследований «Научный импульс». Выпуск №1, 30 август, 2022. – Стр. 44-50.

38. Yusupov K.A. Methods of Teaching the Works of O.Satbaev in Schools. // Journal of intellectual prperty and human rights. Vol. 01Issue. September - 2022. Page – 44-53. ISSN: 2720-6882.

<https://juournals.academiczone.net/index.php/jiphr>

39. Yusupov K.A., Jiemuratova A.S. Develorment of Oral and Written Speech of Students in Schools. // Journal of intellectual prperty and human rights. Vol. 01 Issue. September - 2022. Page – 56-66. ISSN: 2720-6882.

<http://juournals.academiczone.net/index.php/jiphr>

40. Yusupov K.A. of Teaching Korakalpok literature // Central asian journal of literature, philosophy and culture. Vol. 03 Issue: 10 - 2022. Page – 75-85. eISSN: 2660-6828.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

41. Юсупов К.А. Образ Айдос бия в каракалпакской литературе. // I International science conference on multidisciplinary research, Abstracts of International Scientific and Practical Conference. Berlin, Germany January 19-21, 2021, стр. 766-769

42. Юсупов К.А. Изучение в современной каракалпакской лирике. / III International science conference on e-learning and education, Abstracts of III International Scientific and Practical Conference. Lisbon, Portugal February 2-5, 2021, стр. 349-353.

43. Юсупов К.А. Изучение творчество Казакбай Юлдашева /V Международная научно-практическая конференция по новым тенденциям в науке и образовании «Theoretical and scientific bases of scientific thought», 16-19 февраля, 2021 г., Рим, Италия, стр. 503-508.

44. Юсупов К.А. Оразбаев З.Ж. Академиялық лицейлерде А.Атажановтың прозасын үйреніу. /VI Международная научно-практическая конференция по фундаментальным наукам, искусству, бизнесу и образованию, интернет-технологиями и обществу. 23-26 февраля, 2021 г., Стокгольм, Швеция, стр. 443-448.

45. Юсупов К.А. Академиялық лицейлерде Аббаз Дабылов лирикасын оқытыу технологиялары. /VI Международная научно-практическая конференция по фундаментальным наукам, искусству, бизнесу и образованию, интернет-технологиями и обществу. 23-26 февраля, 2021 г., Стокгольм, Швеция, стр. 431-432.

46. Юсупов К.А. Юсупов И.К. Академиялық лицейлерде Әжинияз шайыр лирикасын оқытыу технологиялары. /VI Международная научно-практическая конференция по фундаментальным наукам, искусству, бизнесу и образованию, интернет-технологиями и обществу. 23-26 февраля, 2021 г., Стокгольм, Швеция, стр. 437-442.

47. Юсупов К.А. Юсупов И.К. Лирикалық шығармаларды оқытыу методикасы. /VI Международная научно-практическая конференция по фундаментальным наукам, искусству, бизнесу и образованию, интернет-технологиями и обществу. 23-26 февраля, 2021 г., Стокгольм, Швеция, стр. 469-474.

48. Юсупов К.А. Изучение литературных жанров. / VIII Международная научно-практическая конференция «Problems and tasks of modernity and approaches to their solution», 02-05 марта, 2021 г., Токио, Япония, стр. 198-203.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

49. Юсупов К.А. Изучение творчества Аденбая Тажимуратова в академических лицеях. /IX Международная научно-практическая конференция «Innovative technologies in science and education», 04-06 марта, 2021 г., Израил, стр. 226-232.

50. Юсупов К.А. Изучение произведения писателя в академических лицеях. // IX Международная научно-практическая конференция «Innovative technologies in science and education», 04-06 марта, 2021 г., Иерусалим, Израил, стр. 233-238.

51. Юсупов К.А., Алламбергенова Минайым. Изучение творчества Кали Жуманиязова в академических лицеях. /IX Международная научно-практическая конференция «Innovative technologies in science and education», 04-06 марта, 2021 г., Израил, стр. 239-243.

52. Юсупов К.А. Изучение творчества Конысбай Камалова в академических лицеях. // IX Международная научно-практическая конференция «Innovative technologies in science and education», 04-06 марта, 2021 г., Иерусалим, Израил, стр. 250-256.

53. Юсупов К.А. Изучение произведения Мамбеталы Кайыпова в академических лицеях. // IX Международная научно-практическая конференция «Innovative technologies in science and education», 04-06 марта, 2021 г., Израил, стр. 257-264.

54. Юсупов К.А., Керуенов Т. Организация и проведение педагогической практики в академических лицеях. // X Международная научно-практическая конференция «Topical issues, achievements and innovations of fundamental and applied sciences», 09-12 марта, 2021 г., Лиссабон, Португалия: стр. 215-220.

55. Юсупов К.А. Изучать разборы эпических произведений в академических лицеях. /X Международная научно-практическая конференция «Topical issues, achievements and innovations of fundamental and applied sciences», 09-12 марта, 2021 г., Лиссабон.

56. Юсупов К.А., Академиялық лицейлерде көркем шығармаларды оқыту технологиялары. /X Международная научно-практическая конференция «Topical issues, achievements and innovations of fundamental and applied sciences», 09-12 марта, 2021 г., Лиссабон, Португалия: стр.237-242

57. Юсупов К.А., Арзуева А.У. Драмалық шығармаларды оқыту ұсыллары. /X Международная научно-практическая конференция «Topical issues,

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

achievements and innovations of fundamental and applied sciences», 09-12 марта, 2021 г., Лиссабон, Португалия: стр. 243-248.

58. Юсупов К.А., Арзуева А.У. Изучение лирика Кунхожа в академических лицах. /XIII Международная научно-практическая конференция «Development of modern science: theory, methodology, practice», 18-19 марта, 2021 г., Мадрид, Испания: стр. 160-165.

59. Юсупов К.А. Жазыушылардың дәретиўшилиқ психологиясы. / XIII Международная научно-практическая конференция «Development of modern science: theory, methodology, practice», 18-19 марта, 2021 г., Мадрид, Испания: – стр. 180-185.

60. Юсупов К.А. Использование современных педагогических технологий в преподавании каракалпакской литературы / Материалы **Международной** научно-практической конференции. «Татарская литература и культура в контексте взаимодействия национальных литератур и искусств». Казанский федеральный университет, 26-27-марта, 2021 г. Стр.356-362.

61. Юсупов К.А. Изучение творчества Сапа Матчанова. /XV Международная научно-практическая конференция «The world science of modernity. Problems and prospects of development», 25-26 марта, 2021 г., Париж, Франция: стр. 170-175.

62. Юсупов К.А. Инновационные технологии в обучении каракалпакской литературе /Материалы Международной научно-практической конференции. «Татарская поэзия и культура второй половины XX начала XXI века». Казань, 26- апреля, 2021 г. Стр.341-346.

63. Юсупов К.А. Т.Қайыпбергеновтың «Айдос баба» (Мың тиллаға баҳаланған гелле) драмасын таллаў усыллары / «Түркий халықлары фольлоры хәм әдебияты тарийхы изертлениўиниң әхмийетли мәселелери» атамасындағы online халықаралық илимий-теориялық конференция материаллары топламы. – Нөкис: НМПИ баспасы, 2021 (27-28-май), – 245-248-бб.

64. Юсупов К.А. Карақалпақ прозасында миллий психологияның сәўлелениўи. /«Түркий филологияның әхмийетли мәселелери» атамасындағы халықаралық илимий-теориялық конференция материаллар топламы. Нөкис, «Қарақалпақстан», 2021, 113-118-бб.

65. Юсупов К.А., Ибрайымов Г. 9-класста Б.Қайыпназаров лирикасын таллаў. /X Международная научно-практическая конференция «НАУЧНЫЕ

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ОСНОВЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ПРАКТИКИ», 23-26 ноября 2021 г., Греция. – 462-466 - бб.

66. Юсупов К.А., Кабулова М.Т. Развитие литературной речи и письменного языка учащихся на уроках литературы. “Models and methods for increasing the efficiency of innovative research” a collection scientific works of the international scientific conference (11 Desember, 2021) – Berlin: Copenhagen, 2021. ISSUE– p. 161-165.

67. Юсупов К.А. Қосық теориясын арнаулы изертлеуши алым.. /Инсан қадери – инсанлар қалбинде. (илимий, илимий-публицистикалық хәм публицистикалық мақалалар топламы. – Нөкис: Қарақалпақстан, 2022, –151-159- бб.

68. Юсупов К.А. Анализ методика художественного произведения /Сборник материалов Международную научно-практическую конференцию посвященной 60 – летию кафедры «Педагогика» на тему: «Современное общество и педагогическое образование». Казакстан, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия университети. 22-апреля, 2022 г Стр.268-271.

69. Юсупов К.А. Ádebiyat sabaqlarında oqıwshılardıń dóretiwshilik kompetenciyasın rawajlandırıw. /The and analytical aspects of recent research: International scientific-online conference, Part 1, Issue 5: May 31st 2022. Turkiya, Istanbul: pp. 104-109.

70. Юсупов К.А. Эпик асарларини ўрганиш усуллари. / в конференция и публикацию статьи в сборнике «Международная конференция академических наук », 25- сентябрь, 2022. Россия. Стр. 115-126. [https:// doi.org/ 10.5281/zenodo.7111598](https://doi.org/10.5281/zenodo.7111598).

71. Юсупов К.А. Изучение лирических произведений на уроках литературы. /Spain International scientific-online conference: “Solution of social problems in management and economy” Part 1, Issue 2: September 20, 2022. www.conf.com. Spain, Испания: pp. 21-26.

72. Yusupov K.A. Allambergenova M. Akademiyalıq liceylerde poeziyalıq shıǵarmalardı oqıtıw usılları. /Proceedings of international Conference on Educational Discoveries and Humanities. Vol. 1 No.1 (2022): ICEDH. Texas, USA.pp. 46-58.

73. Юсупов К.А. Халмурат Сапаров дөретиўшилиқ жолы. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис, 1996. 3-4-саны, 54-60.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

74. Юсупов К.А. Бердақ шығармаларын үйрениў усыллары. «Қарақалпақстан муғаллими» журналы, Нөкис, 1996. 1-2-саны, 12-15.

75. Юсупов К.А. «Айдос бий» дәстаны хәм тарийх. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис, 2000. 2-саны, 94-96

76. Юсупов К.А. (авторлар менен бирге) Оқыўшыларымыз пикир айтады. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис, 2000. 3-саны.

77. Юсупов К.А. «Айдос бий» дәстаны хәм тарийх. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис, 2000. 6-саны, 112-115.

78. Юсупов К.А. Хәзирги дәўир хәм Бердақ шайыр мийрасына көз қарас. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис, 2001. 2-саны, 126-128.

79. Юсупов К.А. Хәзирги дәўир қарақалпақ әдебиятында Айдос бий образы. ӨзРИАҚҚБ «Хабаршысы» журналы, Нөкис, 2001. 5-саны, 130-131.

80. Юсупов К.А. Хәзирги дәўир қарақалпақ әдебиятында Айдос бий образының өзгешеликleri. ӨзРИАҚҚБ «Хабаршысы» журналы, Нөкис, 2001. 6-саны, 138-139.

81. Юсупов К.А. «Шырашылар» романының көркем психологизми. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис, 2006. 6-саны, 112-115.

82. Юсупов К.А. XX әсирдеги қарақалпақ прозасында көркем психологизм мәселелери. «Муғаллим хәм үзликсиз билимлендириў» журналы, 2007, 4-саны, 11-15 бб.

83. Юсупов К.А. Ишки монолог хәм шеберлик. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис 2008. 1-саны, 113-116 бб..

84. Юсупов К.А. Лирикалық прозада көркем психологизм. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис 2008. 2-саны, 124-127.

85. Юсупов К.А. Жазыўшылардың дәретиўшилиқ шеберлигин үйрениў методикасы. ҚМУ хабаршысы, 2009, 3-4-санлар, 126-129.

86. Юсупов К.А. И.Юсуповтың «Ўатан топырағы» шығармасының мазмунын үйрениў. ҚМУ хабаршысы, 2009, 3-4-саны, 46-49.

87. Юсупов К.А. Қарақалпақ әдебиятын интерактив методлар менен оқытыў усыллары. ҚМУ хабаршысы, 2011, 1-2-саны, 58-60.

88. Юсупов К.А. Қарақалпақ лирикасын изертлеўши алымның дәретиўшилигин үйрениў. «Муғаллим хәм үзликсиз билимлендириў» журналы, 2012, 1-саны, 3-8.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

89. Юсупов К.А. «Академиялық лицейлерде И.Юсупов дәретиўшилигин лекция түрлери менен үйрениў усыллары». ҚМУ хабаршысы, 2012, 3-4-санлар, 30-32.

90. Юсупов К.А. Жазыўшылар дәретиўшилигин үйрениў усыллары. «Әмиўдәрья» журналы, Нөкис 2012. 4-саны, 115-118.

91. Юсупов К.А. Қонысбай Камалов-қарақалпақ прозасын изертлеўши алым. «Әмиўдәрья» журналы, 2014, 1-саны, 82-91.

92. Юсупов К.А. Әдилбай Қожықбаев-қарақалпақ әдебиятын изертлеўши. «Әмиўдәрья» журналы, 2014, 6-саны, 123-128.

93. Юсупов К.А. Әдебияттаныўда салмақлы орны бар алым. ҚМУ хабаршысы, №1, 2015, 132-136.

94. Юсупов К.А. Ш.Сейтов прозасында пейзаж ҳәм қахарман образын үйрениў мәселелери. ҚМУ хабаршысы, №2, 2015, 92-96.

95. Юсупов Қ. Оразбай Сәтбаев поэзиясының көркемлик өзгешеликтери. «Әмиўдәрья» журналы, №5, 2015, 77-87.

96. Юсупов Қ. Бердақ шығармаларын үйрениўде конференция сабақ түринен пайдаланыў. Түркий халықлар әдебиятының гейпара мәселелери, Нөкис-2004.Б. 30-32.

97. Юсупов Қ. Конфликт қахарманлар минез-қулқын ашыўдың негизи. Журналистика ва адабиёт: кеча ва бугун. (Илмий тўплами), 1-қисм. Т. : Юрист – маркази, 2008. 44-47.

98. Юсупов Қ. Прозада миллий психологияның сәўлеси. Журналистика ва адабиёт: кеча ва бугун. (Илмий тўплами), 2-қисм. Т. : «Юрист –медиа маркази», 2008. 148-150.

99. Юсупов Қ. Академик лицейларда Ажиниёз лирикасини ўқитишда кластер методини қўллаш. «Педагог кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлашнинг замонавий шаклларини жорий этиш муаммолари», (Илмий – амалий конференцияси материаллари), Тошкент, 2009. 284-285.

100. Юсупов Қ. Академик лицейларда Ажиниёз лирикасини ўқитишда бурчаклар методи билан ўрганиш. «Олий ва касб-хунар таълими тизимида профессор-ўқитувчиларнинг малакасини ошириш жараёнини такомиллаштириш муаммолари», (Илмий –амалий семинар материаллари), Бухоро, 14-15-май, 2009. 133-136.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

101. Юсупов Қ. Көркем шығармалардың мазмұнын үйрениу методикасы. Миллий идентивлик ва оммавий ахборот воситалари. (Илмий мақолалар тўплами), Т. : «Юрист –медиа маркази», 2009. 48-51.

102. Юсупов Қ. И.Юсупов поэзиясын оқытуу усуллары. «НМПИ илим билимлендириу хэм тәрбия мәселелерин раўажландырудағы орны», (Республикалық илимий-теориялық конференция материаллары), Нөкис, «Қарақалпақстан», 2010, 185-187.

103. Юсупов К.А. Әдебияттануу илиминин жан күйери еди... Илим хэм әдебияттын машақатлы жолларында. (илимий-әдебий хэм еске түсириулер), Нөкис, 2012, 70-73.

104. Юсупов К.А.. Кәсип өнер коллежлеринде Т.Қайыпбергеновтин «Көздин қарашығы» романын үйрениу усуллары. Илимий топлам (Магистрантлар ушын), Нөкис-2012.Б. 93-94.

105. Юсупов К.А. «Т.Қайыпбергеновтин «Қарақалпақ қызы» романында пейзаж хэм қахарман образы». Хәзирги филология илимлеринин әхмийетли мәселелери. (Республикалық илимий-теориялық конференциясы мақалалар топламы, 1-бөлим), 2013жылы, 76-80.

106. Юсупов К.А. Академиялық лицейлерде Айдос бий образын үйрениу. (Айдос деген уллы киси.). Бердақ миллий мәдениятымыздын байтерегин. (Илимий топлам, Нөкис, «Билим», 2013, 24-26.)

107. Юсупов К.А. Әдилбай Қожықбаев-қарақалпақ әдебиятын изертлеуши. «Әдебиятшы - алым хэм устаз » ҚМУ, Нөкис , 2014, 125-133.

108. Юсупов К.А. Әжинияз шайырдын лирикасын оқытууда интерактив методлардын қолланылуы. «Қарақалпақ әдебиятынын жарық жұлдызлары». (Илимий мақалалар топламы). Нөкис, «Қарақалпақстан», 2015, 42-46.

109. Юсупов К.А. Т.Қайыпбергеновтын «Тәнхә өзиңе мәлим сыр» повестинде қахарман образын жасау усулы. «Қарақалпақ әдебиятынын жарық жұлдызлары». (Илимий мақалалар топламы). Нөкис, «Қарақалпақстан», 2015, 42-46.

110. Юсупов К.А. Ғәрезсизлик дәуирде Бердақ дәретиушилигинин үйренилуи. «Бердақ-классикалық әдебиятымыздын бийик шыңы» атамасындағы республикалық илимий-теориялық конференция материаллары топламы. КМУ, Нөкис, 2017.

111. Юсупов К.А. Ғәрезсизлик дәуирде Бердақ дәретиушилигинин үйрениу. «Классикалық әдебияты жәмийеттеги манауий жаңаланыу мәселелери»

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

атамасындағы халық аралық илимий-конференция материаллары топламы.,
Нөкис, «Илим», 2017, 49-51.

112. Юсупов К.А. Содержание и способы изучения внеклассных работ по каракалпакской литературе в академических лицеях. (Международная научно-практическая конференция «Фундаментальные научных исследования».) Астана, 2018.стр.116-122.

113. Юсупов К.А. Фантастикалық романды таллау ұсыллары. / International scientific –online conference: Intellectual education techological solutions and innovative digital tools. Netherlands conference. January, 2023. - pp. 10-19.

114. Юсупов К.А. Изучение в современной каракалпакской прозы / “England” modern rpsychology and pedagogy: problems and solution. Vol. 11 No.1 (2023): London conference: January, 2023. - pp. 5-14.

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E- CONFERENCE
SERIES